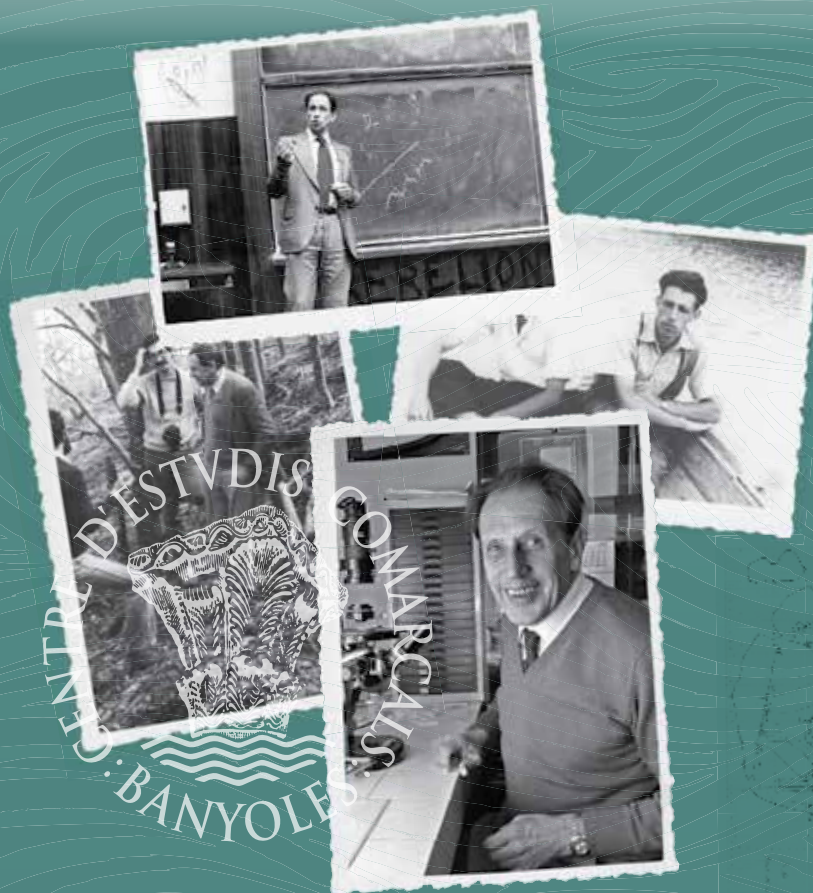

18
Estiu 2019

EL BULLETÍ

del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles

**Ramon
Margalef
López**

(1919-2004)

***El científic impulsor
de l'ecologia a l'Estany
de Banyoles***

CARTA DEL PRESIDENT

En termes mèdics podríem dir que el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles gaudeix de molt bona salut. I no tan sols ho diem nosaltres, sinó que ens ho diuen en les trobades de centres d'estudis, per les activitats que duem a terme, el nombre de socis i sòcies i les perspectives de futur que tenim.

Si donem una ullada enrere i ens fixem en la temporada que tot just hem acabat, veurem que als cursos de literatura «Art i lletres al segle XX» i de patrimoni geològic «La geosfera: recursos, riscos, impactes i gestió», al Concurs de Fotografia de la Natura, al cicle de sortides «Conèixer el Pla de l'Estany» i al Col·loqui de Tardor, s'han afegit el Premi d'Humanitats Joaquim Palmada i Teixidor i el projecte «Cinc cèntims de creació local». La bona acollida que han tingut aquestes activitats entre els socis i sòcies ens ha esperonat a seguir organitzant, un any més, nous cursos. Així, n'hi haurà un que ens apropa al món de la música, tot seguint amb l'objectiu de relacionar l'expressió verbal amb altres arts, tal com fins ara feia el curs de literatura. Pel que fa al patrimoni, seguirem explorant el món de la geologia. En matèria fotogràfica, el Concurs de Fotografia se centrarà en els rèptils i els amfibis. El cicle de sortides «Conèixer el Pla de l'Estany» continuarà, com sempre, fent-nos descobrir i redescobrir racons oblidats de la nostra comarca i el projecte «Cinc Cèntims» ens acostarà a un altre grup de personatges propers de la mà d'amics i familiars de

pintors, com Manuel Pigem, Joan de Palau, Lluís Vilà i Lluís Güell. També hem convocat el II Premi d'Humanitats Joaquim Palmada i el Col·loqui de Tardor, una de les activitats més veteranes del nostre Centre d'Estudis, que enguany es dedicarà a la figura del que fou precursor de l'ecologia al nostre país: el doctor Ramon Margalef. I aquí no s'acaba tot, ja que tenim una nova activitat per oferir-vos: en aquest cas, un cicle de xerrades previstes per a aquesta tardor, anomenat «Mirar la pintura: sentir i analitzar», el qual ens acostarà al món de la pintura, però des d'una perspectiva diferent a la que estem acostumats.

La veritat és que, veient tot el que hem explicat, no ens ha d'estranyar que ens felicitin per la vitalitat de la nostra entitat, una vitalitat que esperem que, en un espai de temps no molt llunyà, puguem augmentar gràcies a l'acord signat el passat mes de maig amb l'Ajuntament de Banyoles, mitjançant el qual se'ns cedeix l'ús de l'edifici de la Llotja del Tint, per a un termini de cinquanta anys. Esperem, doncs, que en breu puguem disposar d'una sala d'actes ben equipada on el Centre d'Estudis dugui a terme no tan sols aquestes activitats, sinó d'altres que ens vulgueu proposar.

Joan Anton Abellán, president del CECB

Núm. 18 – Estiu 2019

Carta del president	2
Què fem	3
Llibres publicats pels socis	4
La nostra història	6
Resum d'activitats	10
Properes activitats curs 2018-19	20
Com fer-se soci del CECB	23

Edita
Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles

Coordinació
Joan Anton Abellán

Correcció lingüística
Anna Galí

Foto portada
Estudi Oliver Gràfic

Fotografies
Harold Abellán, Rosa Alsius, Ramon Esteban, Rosa Planella, Salvador Sarquella, Elisabet Saus i Francesc Viso

Disseny i maquetació
Estudi Oliver Gràfic

Impressió
Impremta Palmada

Tiratge
150 exemplars

Dipòsit Legal
GI.967-2010

INFORME DE SECRETARIA

Us informem que al llarg d'aquest primer semestre de l'any 2019 hi ha hagut 5 socis nous i 6 baixes, 3 voluntàries, 1 per defunció i 2 per impagaments reiterats. Actualment tenim un total de 357 socis.

INFORME DE LA BIBLIOTECA

Obres rebudes entre gener i juny de 2019

OBRES PRÒPIES

Donació de Rosa Cortada

L'orgull de tot un poble. Cent anys de la construcció de l'ajuntament de Serinyà (2019)

L'escola que estimem (2019)

Donació de Jordi Galofré

Diversos autors. *Pere Verdager. Sessió en memòria* (Institut d'Estudis Catalans, 2019)

Donació de Josep M. Mundet

Josep M. Mundet i Narcís Puigdevall i Diumé. *Savalls. El general carlí* (2018)

Donació de Carles Puncernau

Els fortins de Franco a la vall de Ribes (2019)

Originals presentats al premi Joaquim Palmada (2019)

Sandra Coca, *Un procés universal o individual? L'adquisició del llenguatge*

Laura Gratacós, *Emili Bruñol i Teixidor, desaparegut a la batalla de Belchite*

Marta Ollé, *Comparació de sistemes educatius*

Arnau Padrés, *Humans i màquines. Una reflexió sobre la intel·ligència artificial*

Berta Ribas, *El llegat de set dies d'agost. Banyoles abans i després dels Jocs Olímpics del 1992*

Berta Santos, *Para siempre. La historia del maestro Atenedoro Sánchez*

Mercè Vilà, *Americanae Uniti Status. La influència de la cultura clàssica en la toponímia dels Estats Units*

Ruth Viladomat, *M. S. Puigferrer per sempre*

ALTRES OBRES REBUDES

Donació de Montserrat Isern

Miquel Utrillo, *Anecdolari de Francesc Pujols* (1937)

Donació de Jordi Turró

Antoni Pladevall (dir.), *Art gòtic a Catalunya*, 10 volums (2002-2009)

Francesca Español, *El gòtic català* (2002)

Francesc Fontbona (dir.), *El modernisme*, 5 volums (2003-2004)

OBRES REBUDES D'INSTITUCIONS

Donació del Consell Comarcal del Pla de l'Estanty

Eulàlia Sánchez, *La Matabous* (2018)

Donació de la Diputació de Girona

Manuel Moreno, *Viatgers* (2019)

Josep Maria Capdevila, *Les paraules i les coses* (2019)

Jordi Arbonés, *Nif, Camí de ronda* (2019)

Ferran Codina, Aurora Martín, Gabriel de Prado, *Els ibers ilergetes* (2019)

Donació de la Fundació Josep Irla

Olga Palia, *Marti Jordi i Frigola. Alcalde republicà de Palafrugell* (2019)

REVISTES

Documents d'Anàlisi Geogràfica (2018, 2019)

El Pla de l'Estanty (2019)

El Senyal (2019)

Els Colors del Pla de l'Estanty (2019)

Golany (2019)

L'Aixada (2019)

La Llúdriga (2018)

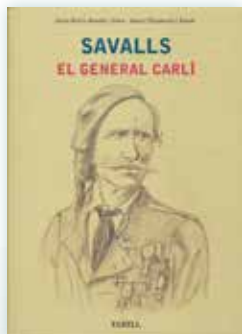
La Punxa (2019)

Revista de Girona (2019)

Santuari de la Mare de Déu del Mont (2019)

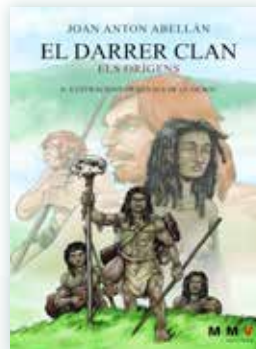

LLIBRES PUBLICATS PELS SOCIS

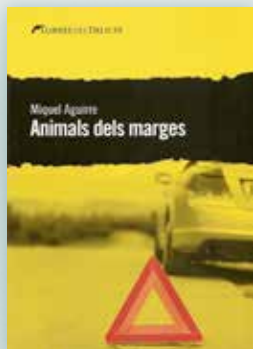
Savalls. El general carlí

Autor: Josep M. Mundet
Edita: Farell Editors
Pàgines: 182
Data de publicació: octubre de 2018

El darrer clan

Autor: Joan Anton Abellán
Edita: MMV Edicions
Pàgines: 256
Data de publicació: març de 2019

Animals dels marges

Autor: Miquel Aguirre
Edita: Llibres del Delicte
Pàgines: 294
Data de publicació: febrer de 2019

Pere Verdaguer. Sessió en memòria

Autor: Diversos autors, entre els quals Jordi Galofré
Edita: Institut d'Estudis Catalans
Pàgines: 54
Data de publicació: març de 2019

BIBLIOTECA DIGITAL

Tal com vam anunciar en el butlletí anterior, hem iniciat una biblioteca digital integrada per articles en suport digital, tant de temàtica relacionada amb Banyoles i la comarca (CL) com de qualsevol altra temàtica però escrits per autors de Banyoles i comarca (CAL). Recordem, per tant, a tots els socis que hagin publicat o publiquin articles en revistes (o capítols en obres col·lectives) que ens els facin arribar en format pdf, per incloure'ls en aquesta biblioteca digital.

Un riu al llit de l'avi

Autor: Quim Bou, segons una idea original de Jordi Xena
 Edita: MMV Edicions
 Pàgines: 30
 Data de publicació: març de 2019

L'orgull de tot un poble

Autor: Rosa Cortada
 Edita: Ajuntament de Serinyà
 Pàgines: 92
 Data de publicació: juny de 2019

Els fortins de Franco a la vall de Ribes

Autor: Carles Puncernau
 Edita: MMV Edicions
 Pàgines: 254
 Data de publicació: maig de 2019

L'escola que estimem

Autor: Rosa Cortada
 Edita: Ajuntament de Serinyà
 Pàgines: 24
 Data de publicació: juny de 2019

Per mantenir al dia aquesta secció, preguem a tots els socis i sòcies que ens facin arribar un exemplar dels llibres que publiquin o, si més no, ens en facilitin informació a través del correu electrònic del Centre:

cecbanyoles@cecbanyoles.cat

LA NOSTRA HISTÒRIA

NOTES PER A LA HISTÒRIA DEL CECB

per Joan Anton Abellán

Seguint amb la proposta que vàrem comentar en l'anterior butlletí d'actualitzar els articles que havíem publicat en els primers números d'aquest butlletí sobre les activitats i publicacions del Centre, en aquesta ocasió parlarem dels diferents concursos de fotografia que hem organitzat, juntament amb Limnos, la Facultat de Ciències de la Universitat de Girona i el Museu Darder. Espai d'Interpretació de l'Estany, des de tombants del segle XX.

HISTÒRIA DELS CONCURSOS DE FOTOGRAFIA DE LA NATURA

L'any 1999, com una activitat complementària al VI Col·loqui de Tardor que el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles i el Departament de Geografia de la Universitat de Girona havien organitzat sobre el clima local, es va celebrar un concurs de fotografia que duia per títol «Els fenòmens atmosfèrics i els seus efectes».

Fou aquesta la llavor que va fer que, a partir de l'any 2001, el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles i Limnos. Associació de Defensa del Patrimoni Natural del Pla de l'Estany, en col·laboració amb la Facultat de Ciències de la Universitat de Girona, convoquessin el I Concurs de Fotografia de la Natura, amb el tema «Les plantes i el paisatge vegetal». A la convocatòria s'hi van apuntar 32 persones, que hi van córrer amb 76 fotografies. Optaven o bé a un primer premi general, de 50.000 pessetes, o bé a un dels altres tres premis, de 20.000 pessetes

cadascun, que premia-ven la millor fotografia, el tema principal de la qual eren les fulles, la millor imatge obtinguda a la comarca del Pla de l'Estany i la millor fotografia d'un autor jove, menor de setze anys. Aquell primer any es va fer l'exposició de les fotos guanyadores al Museu Darder, amb una selecció de les millors, si bé en un primer moment

Cartell publicitari del desè concurs.

es va demanar a l'Ajuntament que cedís la sala d'exposicions del Tint, i posteriorment també es van exposar al vestíbul de la Universitat de Girona i a la sala de Can Jan de la Farrès, de Fontcoberta.

L'any següent, amb la Universitat de Girona també com a coorganitzadora, el tema escollit fou «Fauna d'ambients aquàtics». Aquest cop s'hi van presentar 79 fotos i 34 participants. Pel que fa als premis, es va mantenir el general, tot i que amb l'entrada en vigor de l'euro es va equiparar a la nova moneda i es va fixar en 300 euros, i els altres es van ampliar a quatre, de 150 euros cadascun. El de la fotografia temàtica va ser per a la millor imatge que va posar en relleu

El guanyador de l'onzè concurs acompanyat dels representants de les entitats organitzadores.

la integració de l'animal fotografiat en el seu ambient natural. I el quart, a la millor fotografia realitzada per una persona vinculada a la Universitat.

En el tercer concurs, en el qual 50 participants van presentar 135 fotografies, el tema escollit fou «El medi geològic: roques i paisatges». A diferència de les bases de l'anterior edició, l'edat dels menors es va ampliar als divuit anys i l'exposició de les fotos es va fer a la sala d'actes de l'Ajuntament, a causa de les obres que es duïen a terme al Museu Darder. Pel que fa als premis, es van mantenir igual, i el motiu principal del temàtic va ser el travertí o la pedra de Banyoles.

El 2004, el tema escollit va ser «Home i Natura: amics o enemics?», i hi van participar 51 persones, amb un total de 118 fotografies. El premi temàtic va ser per a la millor fotografia de denúncia.

El cinquè concurs, amb el tema «L'aigua», va marcar un rècord, ja que s'hi van presentar 238 fotografies i 93 fotògrafs amateurs. Aquest fou un fet puntual, ja que, el 2006, amb el tema «Els boscos», el nombre de participants va tornar a la mitjana habitual: van ser 48, amb

un total de 131 fotografies, per endur-se algun dels cinc premis amb que estava dotat el concurs. En aquesta ocasió, el temàtic va premiar la millor fotografia de bolets, fongs o líquens que creixen al bosc.

L'any 2007, amb la inauguració del nou Museu Darder. Espai d'Interpretació de l'Estany, l'exposició final de les millors fotografies (135 de presentades, amb 53 participants) es va tornar a fer en aquesta institució. Aquell any, que s'incorporà com a col·laborador el Patronat Francesc Eiximenis de la Diputació de Girona, el concurs es va dedicar a «L'aire» (i els éssers vius que utilitzen aquest element) i el premi temàtic es va atorgar a la millor fotografia d'insectes voladors.

En el vuitè concurs, en el qual s'incorporà com a organitzador el Museu Darder, el tema escollit va ser la «Contaminació i problemes ambientals». El premi de la foto temàtica es va atorgar a la millor que representés la recuperació i restauració d'ambients degradats o contaminats.

El 2009, precisament l'any que tan sols s'hi van presentar un total de 75 fotografies i 28 participants, el concurs va girar entorn al tema «Els ambients rurals» i es va dur a terme una exposició sobre els deu anys del Concurs de Fotografia de la Natura al Museu Darder, la qual va recollir més de 50 fotografies guanyadores en les diferents categories (primer premi, especial Pla de l'Estany, especial temàtic, especial joves i especial UdG) de cada una de les deu edicions organitzades.

El concurs de l'any 2010, que es va dedicar als «Aiguamolls i zones humides», va augmentar significativament els premis: la dotació per al primer es va fixar en 450 euros i la dotació per als quatre premis especials, en 225 euros cadascun, entre els quals el temàtic, que va ser per a la millor fotografia sobre plantes o animals dels ambients aquàtics. Tot i aquest augment, el nombre de participants va ser de 37 i el de fotografies presentades, 114.

L'any següent, els ajustos econòmics van obligar els organitzadors a fer un replantejament dels premis, de tal manera que es van quedar

Diptic del concurs de l'any 2013.

en 400 euros per a la foto guanyadora i 200 euros per a les altres quatre categories. El fet que, en les darreres edicions, el concurs no trobés el seu lloc i s'ajustessin les dotacions econòmiques dels premis va poder ser la causa que l'any 2011 fos el de menys participació en la seva història: 36 participants i 88 fotografies. Aquesta edició es va dedicar a «El cel» i el premi temàtic va ser per a la millor imatge sobre núvols.

Aquell any, el concurs va tocar fons. Calia fer un nou replantejament. Fou així com després d'un any sabàtic, durant el qual es van tenir en compte diferents opcions, l'any 2013 se'n va tornar a convocar un de nou, el XII, però amb uns canvis significatius en les bases: a partir d'aquella edició, les fotografies s'haurien de presentar per Internet en format digital, i només hi hauria tres premis: un premi general a la millor fotografia, de 400 euros; un premi a la millor fotografia feta al Pla de l'Estany, de 250 euros, i un premi a la millor fotografia feta per un soci o sòcia d'una de les entitats organitzadores, de 250 euros.

Aquest canvi de format va tenir una bona acceptació i, si bé l'any 2013, amb el tema «Natura urbana», s'hi van presentar 60 concursants i un total de 153 fotografies, el 2014, amb la temàtica de «Flors i fruits silvestres», el nombre de concursants va augmentar a 109 i el de fotografies presentades, a 316. S'ha de dir, però, que la XIII edició va ser un cas excepcional, ja que les posteriors edicions es van quedar molt lluny d'igualar tant el nombre de participants, que acostuma a estar al voltant de la cinquantena, com el de fotografies presentades, que sol voltar la centena i mitja.

Així, l'any 2015 va tenir un total de 143 fotografies corresponents a 48 participants i es va dedicar a «Muntanyes i turons». L'any següent, amb la temàtica «Els insectes: animals amb sis potes», es varen presentar 135 fotografies de 48 concursants, un nombre que va baixar significativament en la XVI edició, la del 2017, en què es van presentar 85 fotografies i 31 participants, i va tenir com a tema «Bolets i líquens». L'any 2018 es van triplicar les fotografies participants, amb 216, i hi varen concursar 75 persones, amb el tema «Rius, recs i rieres».

Finalment, enguany, en l'edició XVIII, que estava dedicada a les

Exposició del XV Concurs de Fotografia.

«Estructures geològiques», tant el nombre de fotografies com de concursants han tornat a baixar i s'han quedat en la mitjana dels darrers anys: 133 fotografies presentades i 47 participants. En aquesta edició, per primer cop, el jurat va decidir atorgar una menció especial, sense dotació econòmica, a una de les fotografies presentades, per les seves qualitats fotogràfiques.

2014. XIII Concurs. Foto guanyadora (Jaume Llorens)

2016. XV Concurs. Foto guanyadora (Antonio Saez)

2017. XVI Concurs. Foto guanyadora (Antonio Saez)

2018. XVII Concurs. Foto guanyadora (Armando González)

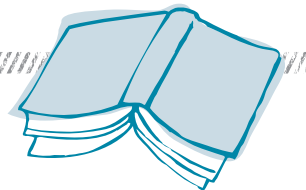

RESUM D'ACTIVITATS

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA DE SOCIS

El divendres 25 de gener es va dur a terme, a la sala Corominas, l'Assemblea General Ordinària de Socis. Com ja és habitual, després de la lectura de l'acta de l'Assemblea de l'any anterior, es van presentar els informes corresponents a les activitats realitzades, així com l'estat de comptes, en data 31 de desembre de 2018. Per últim, abans del torn obert de paraula, es van presentar els pressupostos per a l'any 2019, així com una previsió de les activitats.

CURS "ART I LLETRES AL SEGLE XX"

LA PRIMERA AVANTGUARDA A LA LITERATURA CATALANA

El divendres 18 de gener, el catedràtic de llengua i literatura catalanes Ferran Gadea i Gambús ens oferí la quarta conferència del curs.

A mode d'introducció comentà que, dins els moviments d'avantguarda, es podien trobar molts corrents, alguns d'ells contradictoris, però que tots pretenien trencar amb la cultura burgesa i crear un art nou. També insistí en el fet que l'avantguardisme s'estengué al llarg del segle XX i va anar perdent el caràcter agressiu i provocador. Pel que fa a la cronologia, se centrà en l'avantguarda clàssica, que comprèn de 1906 a 1948, i en distingí dues etapes: la primera, de 1906 a 1924, presidida pel cubisme i que coincidí amb l'avantguarda catalana, i la segona, de 1924 a 1948, presidida pel surrealisme.

En relació amb la primera, precisà que hi hagué diversos corrents plurals i que s'originaren en la pintura per projectar-se posteriorment en la literatura. De fet, afectaren totes les disciplines artístiques i partiren de tres elements de principis del segle XX: l'impressionisme, el primer pas de desfiguració; el pensament de Nietzsche, que qüestionà els valors de la cultura europea, i la poesia moderna simbolista, que cantava el somni, la fantasia, la imaginació i trencava amb la lògica. L'avantguarda europea, molt condicionada per la Primera Guerra Mundial, no fou una fita, sinó un camí, un procés, una actitud vital de reacció contra el que estava establert. Durant aquesta primera etapa es distingiren principalment tres corrents: el cubisme (1906), el futurisme (1909) i el dadaisme (1916).

Gadea va il·lustrar i analitzar diverses obres significatives d'aquest període d'autors com Paul

Public assistent a la conferència impartida per Ferran Gadea (foto: Salvador Sarquella).

Cézanne, Pablo Picasso, George Braque, Juan Gris, Umberto Boccioni, Giacomo Giacometti... També posà exemples en literatura, com el *Manifest de la literatura futurista* (1909), que exalta el culte al maquinisme, la velocitat, la guerra, el militarisme i el menyspreu a la dona, i el *Manifest tècnic de la literatura futurista* (1912), que proposa una nova escriptura que passa per destruir la sintaxi, utilitzar el verb en infinitiu i abolir l'adjectiu i la puntuació.

El cubisme aportà el cal·ligrama a la literatura, concebut com una composició poètica que descriu plàsticament un objecte. Se n'anàlitzaren alguns de Guillaume Apollinaire, com «Il pleut». Pel que fa a les avantguardes literàries catalanes, se centrà en els poetes Joan Salvat-Papasseit i el seu manifest *Contra els poetes en minúscula* (1920) i Josep M. Junoy, amb la seva *Oda a Guynèmer* (1915). També comentà diversos cal·ligrames de Papasseit, com «Plànol», «54045», «Les formigues»... Aquest poeta fou el gran activista de l'avantguarda, que la utilitzà com a eina revolucionària i de denúncia.

Acabà la conferència tot comentant un conegut sonet de J. Vicenç Foix, en què posa de manifest aquesta difícil combinació artística, en la qual "m'exalta el nou i m'enamora el vell".

MIRALL TRENCAT DE MERCÈ RODOREDA

La cinquena conferència del curs va estar dedicada a la gran novel·la *Mirall trencat*, de Mercè Rodoreda, i fou impartida per la professora Fina Figuerola i Garreta.

La inicià amb una citació de l'autora sobre el seu concepte de novel·la: «Una novel·la es fa amb una gran quantitat d'intuïcions, amb una certa quantitat d'imponderables, amb agonies i resurreccions de l'ànima, amb exaltacions, amb desenganys, amb reserves de memòria involuntària... tota una alquímia».

Mirall trencat (1974) pertany a l'últim període narratiu de Mercè Rodoreda. És la història d'una nissaga de la burgesia barcelonina. Explica el naixement, el creixement i la davallada de tot un món familiar en el tombant del segle XIX i fins a la Guerra Civil. La protagonista d'aquesta història és la Teresa, alter ego de l'escriptora.

Figuerola, després de la introducció, desglossà alguns dels principals aspectes narratius d'aquesta gran obra literària, com són:

- La voluntat de l'autora de crear una obra tancada, en què liquida tot el món descrit (els personatges es moren i la casa i el jardí es destrueixen).
- La voluntat de mitificar la realitat.
- La creació d'una novel·la poètica (escrita amb molta cura, pel llenguatge i l'estil).
- Una novel·la de reflexions sobre temes existencials com la vida, la mort, la soledat i l'amor.
- El pas del temps, que és sempre passat (esplendorós i viu, més que el present).

La conferenciant Fina Figuerola (esquerra) acompanyada de la directora del curs, Rosa Planella (foto: Salvador Sarquella).

- El temps interior, que és el que interessa a l'autora i aporta l'evidència física que envellim.
- El record, que és l'única manera de sortir de l'angoixa del pas del temps. Tots els personatges en tenen un. Apareix a través de dues tècniques narratives: la insinuació (sovint en forma de secret que es relata al final de la vida dels personatges i que acostuma a ser un gran amor) i la presència de l'element constant de l'existència (com el cas del personatge de la Bàrbara per Salvador Valldaura). També apareix a través d'elements que el desencadenen, com les flors (violetes, lilàs, flors de cirerer), objectes (joies, com el fermall de la Teresa i la perla grisa dels seus amants, la maragda de la Sofia...) i el mirall (símbol de la novel·la).
- El mirall com a testimoni, símbol de transitorietat. És confident a la primera part de la novel·la (símbol de bellesa) i a la segona part reflecteix la decrepitud, per això al final ja no té cap funció

i es trenca. En trencar-se ja no marca el pas del temps, no reflecteix cap realitat.

- El jardí com l'altra realitat del mirall trencat. El jardí i les flors representen el mite de la infantesa.

Com a conclusió, Figuerola insistí en el fet que es tracta d'una novel·la d'interiors, en què el temps de fora és com si no existís, ja que el temps històric se succeeix com a rerefons, mentre que el món interior dels personatges és l'element principal. Analitzà fragments de l'obra per il·lustrar la caracterització dels fets, personatges, símbols i elements destacables.

En definitiva, fou una magnífica dissertació d'aquesta gran novel·la, de la qual va poder-ne gaudir el nombrós públic que omplí la sala del Darder.

Ens plau molt la participació d'alumnat de batxillerat que segueix assistint a les nostres conferències.

MÀRIUS TORRES: POETA, METGE, MÚSIC (1910-1942)

La sisena conferència del curs es va realitzar el divendres 15 de març. El professor Josep Camprubí i Servitja la dedicà al poeta Màrius Torres. En la introducció explicà l'objectiu de la conferència amb aquestes paraules: «Es tracta de presentar l'obra del poeta Màrius Torres en sinergia i sinestèsia amb la de Montserrat Gudiol: els poemes per llegir les pintures, les pintures per mirar els poemes, ja que ambdós creadors comparteixen austeritat, interiorització, lirisme, profunditat... i, per damunt de tot, musicalitat (de sons en el poeta, de tons en la pintora)». Per tant, servint-se d'aquesta analogia, comparà l'obra poètica i la paraula escrita amb imatges pictòriques de Montserrat Gudiol (1933-2015).

Després d'una breu exposició amb paràgrafs autobiogràfics del poeta, inicià l'anàlisi dels poemes de Màrius Torres, que se centrà en diversos temes tractats, com el combat, la música, la melangia i la mort:

- Combat: La vida del poeta al sanatori de Puig d'Olena i la seva poesia foren una lluita constant. Cada poema era un combat.

Un moment de la conferència impartida per Josep Camprubí (foto: Rosa Planella).

Aquest es relacionava amb la capacitat d'assolir el bé i la joia a partir del dolor. En aquest camí, la bellesa va ser la guia de la vida. Un exemple n'és el poema «Venus».

- Música: «Sonata da chiesa». Cada poema, un lied, fusiona la paraula i la música: la poesia com a expressió musical, la música com a expressió poètica. Màrius Torres és un poeta òrfic. Els seus autors preferits els cita amb aquestes paraules: «Bach, la música que no sap mentir», «Mozart, un ritme fàcil i profund», «veig Beethoven vermell fosc, de color de sang quallada».
- Melangia: «Enyorament». És el motiu central de la seva poesia. Diu: «La melangia no és pas un sentiment dramàtic ni terrible, és gairebé agradable», i s'associa simbòlicament amb la rosa, pel caràcter fugisser de la vida.
- Mort: És l'altre tema central de la seva poesia. El primer poema d'interlocució amb la mort és l'elegia «Dolç àngel de la Mort», en què l'àngel és l'al·legoria o personificació de la mort, i la mort, el viatge cap a una pura vivència espiritual.

Camprubí analitzà un dels nou poemes dedicats a *Mahalta*, l'estimada Mercè Figueras, amb «Cançó a Mahalta», en què el poeta compara les seves dues vides: «Corren les nostres ànimes com dos rius paral·lels».

Acabà la dissertació amb el comentari del cèlebre sonet «La ciutat llunyana» (1939) com a mostra de la preocupació social de l'autor, a causa de la situació política que li tocà viure. Fent-nos ressò, també, de les seves paraules, tot l'auditori acabà recitant la primera estrofa del poema: «Ara que el braç potent de les fúries aterra / la ciutat d'ideals que volíem bastir, / entre runes de somnis colgats, més prop de la terra / Pàtria, guarda'ns: la terra no sabrà mai mentir». Fou un moment emotiu per uns versos profètics.

VISITA AL SANATORI DE PUIG D'OLENA

El diumenge 17 de març vam fer la sortida corresponent a la conferència dedicada a Màrius Torres i vam anar als indrets on el poeta passà els darrers anys de la seva vida. Malalt de tuberculosi, ingressà al sanatori de Puig d'Olena el desembre de 1935, on va fer grans amics: la propietària del centre, Maria Planas, el metge Josep Saló i l'estimada Mercè Figueras, la *Mahalta* de les seves composicions. Hi morí el 29 de desembre de 1942, a l'edat de trenta-dos anys.

La primera parada la vam realitzar a Sant Quirze de Safaja (el Moianès), on el capellà de la parròquia ens rebé amablement i ens obrí l'església, a més d'explicar-nos fets històrics i relacionats amb el poeta. Al cementiri, davant la tomba de Màrius Torres, vam llegir fragments de la seva poesia.

A continuació ens dirigírem al sanatori antituberculós de Puig d'Olena. Les monges dominiques que se'n fan càrrec ens van rebre i el professor Camprubí ens feu de guia. També ens comentà les fotografies i els diversos materials documentals que guarden sobre la vida i les activitats literàries d'aquells anys. Vam poder ad-

Assistents a la sortida del 17 de març davant el Sanatori de Puig d'Olena.

mirar els plafons artístics amb les pintures de Montserrat Gudiol i els poemes de Màrius Torres. Visitarem la sala d'estar, la cambra del poeta, la capella, la infermeria, i vam recordar la seva estada i l'obra poètica que hi va realitzar.

Acabada la visita, ens desplaçarem fins al Mas Blanc, casa pairal del segle XVIII propietat de Maria Planas, on Màrius Torres i els seus amics hi feren estades. Actualment és un restaurant, on vam dinar tot el grup, amb animada companyia.

Va ser una sortida molt emotiva, plena de literatura, en record

d'aquest gran poeta lleidatà que s'autodefinia així: «Jo soc essencialment aquesta cosa absurda: un poeta líric».

Un moment de la conferència impartida per Josep Navarro (foto: Rosa Planella).

Gabriel Ferrater (Reus, 1922-Sant Cugat, 1972)

La setena i última conferència d'aquest curs va tenir lloc el divendres 26 d'abril. El professor i escriptor Josep Navarro i Santaaulàlia va ser l'encarregat d'impartir-la i va estar dedicada al poeta Gabriel Ferrater.

A mode d'introducció ressaltà el valor innovador de la seva obra poètica, ja que suposà un trencament dels esquemes tradicionals, i també destacà el mestratge que Ferrater exercí –i continua exercint– en els poetes que el succeïren. I és que el seu primer llibre de poemes, *Da nuces pueris* (1960), suposà una sorpresa en el món literari, no solament per ser innovador en la utilització del llenguatge sinó també en la forma poètica.

Explicà algunes dades biogràfiques del poeta de forma breu, com el

naixement a Reus el 1922; els anys de residència a Bordeus (1938–1941); el retorn a Barcelona i els estudis de ciències exactes (que no acabà) i de filologia; el suïcidi del pare, el 1951; la influència del cercle d'amics i intel·lectuals, com Gil de Biedma, J. M. Castellet, C. Barral, Vargas Llosa,...; els darrers anys de la seva vida, en què treballà en el camp de la lingüística i fou professor universitari, i el suïcidi, abans de complir els cinquanta anys, el 1972.

Navarro se centrà a comentar i analitzar la seva obra, que escrigué entre 1958 i 1967, la qual qualificà com «la revolta poètica de Ferrater», ja que fou una poesia trencadora, que s'alçà contra l'autoritat establerta. Es troba recollida en els volums següents: *Da nuces pueris* (1960), *Menja't una cama* (1962), *Teoria dels cossos* (1966) i *Les dones i els dies* (1968), com a recull final.

L'anàlisi s'inicià amb els primers versos del poema «In memoriam», en què ja s'observen els trets que el definiren:

- La introducció d'aspectes de la vida quotidiana, com els records de la Guerra Civil.
- L'aparició del jo poètic sincer (se'l considera iniciador de la poesia de l'experiència).
- La no utilització d'un llenguatge poètic altisonant, sinó de to col·loquial proper a la prosa.
- Una poesia de foc i gel, que conté paral·lelismes amb Ausiàs March i que, com va dir J. M. Castellet, «cerca l'expressió de l'experiència moral».

Seguí amb l'anàlisi d'altres poemes, com «El distret», «Un pas insegur», «Mala memòria» i alguns de temàtica amorosa (molts dels quals dedicats a Helena Valenti), com «Cambra de tardor», «Posseït», «Ídols», «Úter», «El mutilat» i «El ponent excessiu».

Acabà la conferència recordant els últims anys de la vida del poeta i sintetitzant-ne el llegat innovador i la importància del mestratge.

XVII CICLE DE SORTIDES «CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY»

PORQUERES I FONTCOBERTA.

El diumenge 13 gener vam fer la quarta sortida de la temporada 2018–2019 a Porqueres, al veïnat d'Usall, i Fontcoberta.

Deixàrem els cotxes davant de l'empresa Induxtra. El senyor Fernando Font ens n'obrí les portes i ens explicà els productes que hi fan i les barreges d'ingredients per

a alimentació humana (sobretot, llets en pols) així com els controls que passen i els clients que serveixen, entre altres. Visitàrem diferents sales i el senyor Font ens resolgué diversos dubtes que li vam plantejar. Realment va ser una visita molt interessant.

A continuació, sortírem i anàrem cap a la Platja d'Espolla. Passàrem pel pont de sobre l'autovia i observàrem un camp de verdures ecològiques proper, tal com ens havia indicat el senyor Font. Arribàrem al començament del nou camí que voreja la Platja d'Espolla, tot contemplant les escultures dels amfibis i el triops.

Un cop a la Roca Foradada, Carles Puncernau llegí un text preparat per Jaume Colomer, que no va poder assistir a la sortida, en què ens explicava com havia estat la cinquena campanya d'excavacions al jaciment.

Sortida a Porqueres el 13 de gener.

Van descobrir que la zona va acollir un gran assentament de neandertals que vivien en cabanes durant períodes de sequera i aprofitaven els estanyols com a lloc per a la caça. També es va trobar un còdol que servia per tallar eines de pedra i una ascla, o tros de pedra tallada, que està feta a partir de quarsita i encara conserva el tall.

Seguírem el camí i arribàrem a can Traver Nou. Pilar Castel el documentà amb una història real i tràgica de com aquesta construcció del segle XVIII formava part de l'antic mas de can Traver. Es comentà, també, que a tocar la casa hi ha un refugi antiaeri de la Guerra Civil. Continuàrem camí enllà, tornàrem a passar un altre pont que passa sobre l'autovia i arribàrem al grup de cases que hi ha prop de l'església de Sant Cristòfol. Quan passàrem per can Guilana, Anna Morlans ens mostrà les reformes noucentistes efectuades a la façana: a les portes de la planta baixa, en algunes de les finestres, a la galeria i al portal d'entrada, entre d'altres. Encara, però, s'hi poden veure elements arquitectònics d'època medieval, com ara a la cabanya, amb un gran arc de pedra, i algunes de les seves obertures.

Arribàrem al nucli del veïnat d'Usall. Observàrem el majestuós Xiprer d'Usall, al cantó de l'església, el cementiri i el pont que comunica la rectoria amb l'església. A dins del temple, Elisabet Saus ens explicà les diferents parts del conjunt, com ara les etapes de la construcció, la localització de sant Carai, l'antic i l'actual padró... També comentà que la rectoria queda unida a la banda dreta de la façana amb un pontet d'accés al campanar i un passatge inferior per al mossèn, i que a la banda esquerra de l'església hi ha la torre de defensa, amb les espilleres de creu de tau. Toni Torres explicà la importància de les imatges barroques que podem veure dins l'església, les quals formaven part d'un antic retaule, i també ens va fer observar una insòlita imatge d'una verge peregrina.

Tot seguit visitàrem el brollador de Mussoga, avui eixut, i poguérem escoltar la llegenda de les bruixes d'Usall. Tot seguit, en el bosquet de davant, vam trobar les petjades dels peus i el bastó de sant Cristòfol, que fugia de Centenys, on li tiraren pedres.

Per últim, visitàrem can Traver, on el senyor Ignasi Permanyer i la seva

senyora, Dolors, ens esperaven per ensenyar-nos la casa, que tenen restaurada amb tanta dedicació i estima. Ens van deixar entrar a la part de baix, decorada amb eines i mobles antics: pasteres, caixes de núvia... i on hi ha una llar de foc tradicional. Ens van fer observar la torre de defensa, el mil·lenari pou d'aigua amb el safareig dins el pati, les motlures de portes i finestres, el forn de pa de llenya, els jardins de la part del darrere de la casa amb més safareigs, un molí de vent... I per acabar, el molí d'oli, que no li falta cap detall, i una gran taula parada on ens van invitar a coca i cava per a tothom.

BORGONYÀ (CORNELLÀ DEL TERRI).

El diumenge 10 de febrer es va realitzar la cinquena sortida de la temporada 2018-2019 a Borgonyà (Cornellà del Terri).

Vam deixar els cotxes a tocar el riu Terri i ens acostàrem a veure un lledoner de més de dos-cents anys situat al cantó de can Savalls, el Molí Vell i can Jou, la copa del qual van escapar-la en fa vuit per precaució. Tot seguit, arribàrem a la part del riu des d'on es pot contemplar el salt d'aigua i les restes de la resclosa. Baixàrem per les escales i a mà dreta vam veure la font del Molí i el safareig. Passàrem per la passera i arribàrem al Molí Nou de Can Figa (també Molí de Can Lloses o la Central). Ens va venir a rebre l'Eduard, l'actual propietari, i ens explicà que quan el va comprar va haver de construir de nou la teulada i els pisos, ja que tot el sostre i les plantes de l'edifi-

ci s'havien ensorrat. Actualment no hi ha res a dins, només trastos. Afegí que havia sigut un molí paperer i també de farina, a més d'una central elèctrica i una granja de porcs. En un llindar de la porta hi ha inscrit «RENOBADO 1848». L'Eduard viu a la casa del cantó, la qual té diversos noms: les Serres, can Lloses... Carles Puncernau explicà que, segons un text publicat per Guerau Palmada a la revista *Les Garrotxes* (número 4), avui en dia la fabricació de paper a Borgonyà ha desaparegut totalment, però que al segle XVII aquest petit poble era un dels centres productors més importants de les comarques gironines, gràcies a les aigües del riu Terri. La situació d'aquest nucli industrial no era casual, es trobava just al límit jurisdiccional del monestir benedictí de Sant Esteve, el qual tenia el control sobre les aigües de l'Estany, els recs i part del curs del riu Terri. Per tant, les condicions tributàries eren més favorables que a la vila de Banyoles.

Hi havia altres antics molins paperers: els d'en Molià, en Lloses i en Fàbrega, avui completament enderrocats. El d'en Lloses, situat en el veïnat de Can Figa, davant de la font del Molí, és el més ben conservat. El Terri forma, en aquest punt, un gran salt d'aigua, la qual es va redirigir fins al molí amb una resclosa que encara s'intueix. El molí es va engrandir i reformar a mitjans del segle XIX i a la dècada de 1920 es va transformar en una central hidroelèctrica.

En aquest petit nucli també vam veure can Cargol, una casa de turisme rural, i Casa les Bessones, darrere de les quals hi ha l'aiguabarreig on s'ajunten el riu Terri i el Matamors.

Tot seguit visitàrem el poble vell de Borgonyà. Rafel Ponsatí explicà que l'origen rau en una explotació agrària d'època romana, la qual cosa explica que s'hi hagin trobat fragments de terrissa, àmfora, teules i la boca d'un doli. Prop de l'església també es van descobrir unes quantes sepultures obertes a la roca, probablement de tipus altmedieval o fins i tot paleocristià. Al llarg de l'edat mitjana, la majoria de les terres i drets feudals del poble eren de l'Església, tant del monestir de Sant Esteve de Banyoles com del bisbe de Girona. Es té constància que el 1130 es donaren diversos béns d'aquesta parròquia a la canònica gironina. El juliol del 1142, Berta Joan, fill de Guillem de Cornellà, restituí al bisbe de Girona, Berenguer de Llers, l'església parroquial amb els seus delmes i primícies, que, segons diu el document, havia retingut injustament durant llarg temps. Les notícies de l'època

Sortida a Borgonyà el 10 de gener.

moderna fan referència a l'existència, al llarg del segle XVI, d'una indústria del coure anomenada la Farga d'Aram, i al segle XVIII hi va haver en funcionament un molí paperer. Encara que molts dels artesans paperaires es traslladaren a viure a Banyoles al llarg d'aquest darrer segle, el tradicional arrelament d'aquest sector manufacturer es concretà al segle XIX en la instal·lació d'una important indústria dedicada a la fabricació de paper, i més tard de teixits. Observàrem els exterior de la rectoria i l'església de Sant Joan. L'absis té una sanefa d'arquets amb pedra negra volcànica, una finestra feta amb dovelles, mènsules i guardapols. També té una lluernia o capolí, per a l'entrada de llum. En la porta de l'entrada de l'església es pot veure la pedra de la llinda amb la inscripció «1623 Joan Blanch».

A continuació, arribàrem fins a la Bastida, un edifici d'ús militar dels segles X–XII. Les seves propietàries ens van rebre amb les portes obertes i ens deixaren passar per tot arreu. Encara ara s'intueix com era antigament, ja que la restauració ha respectat força alguns dels elements: el pou, la capella, la cisterna, la comuna, les habitacions, les cuines, el menjador, les golfes, les terrasses... (Si es vol ampliar informació sobre la Bastida, es pot llegir l'article de la revista de *Les Garrotxes* número 10 escrit per Guerau Palmada, pàgines 80–81.) Abans de marxar ens invitaren a tastar el seu vi. Moltes gràcies per la seva amabilitat.

A continuació, agafàrem el camí de terra cap a Cornellà del Terri. Vam veure mas Noguera a la dreta, i més avall, l'aiguabarreig del Terri i el Garrumbert. A Cornellà del Terri passàrem pel carrer del Carme, on hi ha un seguit de cases en filera amb planta i pis (algunes amb un segon pis), construïdes entre finals del XVIII i principis del XIX. La majoria de les obertures estan emmarcades amb llindes de pedra monolítica, excepte les que estan molt reformades. Algunes portes tenen llindes i altres, arc rebaixat. Moltes de les cases tenen inscripcions a les llindes amb les dates de l'any en què es van edificar. A la número 10 hi ha inscrit l'any 1800; a la número 15, el 1797, i a la número 27, el 1842. Són una continuació de les cases construïdes dins el veïnat de les Cases Noves.

Tot seguit, agafàrem el trencall de la dreta i passàrem un pontet sobre la riera Remençà fins que arribàrem en un paratge on vam veure un aflorament de travertí i a darrere, les restes d'una pedrera. Salvador

Sarquella ens explicà el concepte «conca lacustre de Banyoles–Besalú» des de la perspectiva d'agrupar totes les formacions geològiques originades per la sedimentació lacustre en els successius períodes geològics, des de l'inici (plistocè inferior) fins a l'actualitat (en aquest període va ser, i és encara, una zona surgent d'un sistema càrstic). Es va fer referència al context geològic (litologia, tectònica i hidrogeologia) com a factor determinant de la seva evolució, que en justifica la disminució de la travertinització des de la zona surgent de Banyoles fins a la zona de Cornellà. L'interès geològic de la sortida era pel fet de trobar-nos a la part més meridional de la conca i poder observar-hi travertins que afloren i travertins que s'estan formant en el salt del Molí de Can Figa i en la llera del riu Terri. En una zona situada entre Borgonya i Cornellà, observàrem els travertins més meridionals i explicàrem el procés de travertinització a partir de les causes ambientals, geològiques i hidrològiques que el determinen i els diferents tipus de travertins que es produeixen: travertins detrítics, travertins d'incrustació de tiges, travertins estromatolítics i travertins de cascada.

CAMÓS

El diumenge 10 de març de 2019 vam dur a terme la sisena sortida a Camós. Excepcionalment, la vam fer conjunta amb l'Ajuntament de Camós, ja que coincidíem amb la seva sortida anual. Els que van voler van anar caminant des del pavelló de Camós, passant per un camí que surt de la font de Garravar, fins al cim de la serra de Camós; la resta van pujar-hi en cotxe. A dalt, prop de can Ramió, ens esperaven amb l'esmorzar a punt.

Tot seguit vam agafar el camí d'anar a can Punsunya per visitar el camp Tancat o camp Rodó, una construcció molt curiosa, feta en pedra del mateix entorn. Semblaria que era per tancar els ramats de xais, segons diuen els veïns de la zona. Recorda les construccions similars dels celtes.

Llavors, un grup baixà a peu cap a Santa Magdalena i la resta tornàrem a buscar els cotxes. Aprofitàrem i passàrem pel mirador situat a prop de can Ramió, per admirar unes espectaculars vistes de l'Estany i l'entorn. Passàrem a tocar la casa i veiérem el Suro Gros de Can Ramió (*Quercus suber*), una monumental alzina surera, la soca de la qual té un diàmetre, aproximadament, d'uns cinc metres i un tros del tronc

Sortida a Camòs el 10 de març

malmès, segurament per algun llamp. És difícil de datar-la, però podríem aventurar-nos a uns cinc-cents anys o un xic més, per les dimensions que té. Fa molts anys que no li treuen l'escorça, tants que sembla que no li hagin tret mai.

Arribàrem tots, de mica en mica, a Santa Magdalena de Noves, tant els que vam anar-hi a peu com els que vam

anar-hi en cotxe. És una bonica església romànica, amb un gran campanar d'espadanya que es pot veure de molt lluny, ja que està situada al cim d'un turonet. Toni Torres és qui ens va fer l'explicació del bonic retaule que hi ha en l'interior. No es va deixar d'esmentar cap detall d'aquesta obra d'art del segle XVI, que presenta escenes de la vida de santa Magdalena, sant Valeri i la Verge Maria. Llàstima del vidre protector que hi ha a davant, que fa molt difícil poder fer bones fotos.

SANT MIQUEL DE CAMPMAJOR

DEL diumenge 14 d'abril de 2019 vam fer la setena i última sortida d'aquesta temporada. Deixàrem els cotxes a l'esplanada de l'ermita del prat de Sant Nicolau. A la font, agafàrem el corriol de la dreta, en direcció a la Pedra dels Tres Senyors. En aquest indret, s'explicà que és una pedra de terme i també alguna llegenda.

Pujàrem per un corriol de la dreta cap amunt, per anar per la carena del Golany, on cada cop el camí és més net. Els arbres de l'entorn són majoritàriament petites aulines, que, fins a mitjan segle XX, s'aprofitaven per fer carbó. Mentre ens apropàvem a la cinglera, i entremig dels arbres, trobàrem una roca planera que és un bon mirador. Un xic per sota, en una altra roca, hi ha clavades unes lletres que diuen «T'ESTIMUT» i dos ninots metàl·lics fets amb cadena de bicicleta. En

poca estona arribàrem a la Roca Plana de Golany, on vam descansar una mica mentre admiràvem els Pirineus nevats, la vall de Sant Miquel i les muntanyes de l'entorn, i entreveïem el mar al fons. A continuació vam seguir per la carena, de baixada, amb algun tram amb fort desnivell, fins a un pla on hi ha una cruïlla amb diversos camins: cap a Olot, a Falgons pel Collet de Portelles, a Rocacorba, a Canet d'Adri i a puig Montner. Agafàrem aquest darrer.

Després d'una forta pujada, arribàrem al cim de puig Montner, on n'explicàrem la procedència volcànica. Aprofitant el descans, vam fer un mos, mentre l'Àngel Vergés ens contà històries de la zona així com algunes llegendes, i l'Elisabet Saus ens relatà el seu conte de *La Pastora de puig Montner*. Refets, reprenguérem el camí de tornada. Abans, però, anàrem fins al mirador de puig Montner per gaudir d'una bona vista sobre la vall de Mieres, sense deixar de veure la vall de Sant Miquel de Campmajor. Llàstima que no fos un dia clar i net, perquè les vistes encara haurien estat més espectaculars.

Tornàrem pel mateix camí, però ara al revés, desfent les pujades i baixades. Primer una forta baixada i, tot seguit, una forta pujada, i després una baixada fins a la font de Sant Nicolau. Els cants dels pit-roigs ens van acompanyar tota l'estona.

Va ser una bona caminada, d'uns set quilòmetres, i un bon matí sense massa calor ni fred. Esperem que tothom gaudís de la sortida. Moltes gràcies per la vostra assistència, i fins a la propera temporada.

Assistents a la sortida que es va fer a la Vall de Campmajor.

CURS EL NOSTRE PATRIMONI. "LA GEOSFERA: RECURSOS, RISCOS, IMPACTES I GESTIÓ"

CONFERÈNCIA «ELS DRONS EN ENGINYERIA GEOLÒGICA»

El dissabte 26 de gener, l'enginyer geòleg Roger Ruiz Carulla, professor del Departament d'Enginyeria Civil i Ambiental de la Universitat Politècnica de Barcelona i especialista en la utilització dels drons en l'enginyeria geològica i civil, ens oferí la quarta conferència d'aquest curs, titulada «Els drons en enginyeria geològica».

Inicià la intervenció explicant l'interès dels estudis universitaris d'enginyeria geològica per les investigacions en aquest camp, l'aplicació a la geologia i la prevenció de riscos provocats pels moviments de vessant que poden afectar les nostres activitats d'ocupació del territori. A continuació ens presentà uns quants films curts per il·lustrar la magnitud i el risc de diferents moviments de vessant de diverses zones terrestres: caigudes de blocs amb i sense fragmentació, corrents de pedres i fang, corrents d'arrossegalls, etc.

Després d'aquesta introducció, desenvolupà els següents continguts:

1. Enginyeria geològica i moviments de vessant.

- Comparà les seves investigacions de camp abans i després de la utilització dels drons com a eina per realitzar-les. En destacà la quantitat i la varietat d'informació que es pot obtenir en poc temps, a més a més d'evitar el risc personal de treballar sota els penya-segats.

Roger Ruiz amb un dels drons que va dur a la conferència (foto: J. Anton Abellán).

2. Drons: tipologies i característiques.

Explicà el potencial dels drons:

- El treball en zones de difícil accés proporciona nous punts de vista per fer investigació.
- L'altura de vol baixa (ha de ser inferior per llei a 120 metres) permet obtenir imatges d'alta resolució.
- La periodicitat del vol es pot realitzar quan convingui, sense dependre de tercers.
- La llibertat de selecció de sensors per instal·lar-hi: càmeres fotogràfiques, tèrmiques, multispectrals, etc.
- La valoració del seu cost: sistema d'adquisició, tractament i manteniment, assegurances, certificats de vol, accidents, panes, etc.
- La combinació amb fotogrametria per obtenir cartografies, topografies, ortofotos, models 3D, etc.

Continuà explicant que aquest gran potencial permet tenir noves eines de mesura i caracterització en aplicacions tècniques.

ques i científiques:

- Comparació del funcionament i utilitat dels multicòp- ters amb els d'ala fixa.
- Comparació d'un dron de construcció pròpia amb un dron llest per volar.
- Descripció i utilitat dels elements d'un dron de cons- trucció pròpia.
- Descripció, funcionament i utilitat de diferents tipus de drons: de tipus senzill (Hubsan H107C i DJI F450) fins a tipus més complexos (DJI Inspire 1 Pro, DJI Inspire 2, DJI S900 i HexaCarbonFram).

3.Com es treballa amb drons.

- Explicació detallada de les pautes del treball amb drons segons la informació que es vol obtenir de l'indret que s'ha d'estudiar.
- Explicació de conceptes de fotogrametria.
- Utilització de la fotogrametria digital per passar de foto- grafies 2D a un núvol de punts 3D.
- Tècniques de captura d'imatges, orientació d'imatges, creació d'un núvol de punts, generació d'una malla 3D, texturització, georeferenciació, classificació d'un núvol de punts amb diferents finalitats, disseny del pla de vol se- gons la superfície que s'ha de treballar, modelització digi- tal d'elevacions, avaluació de volums, obtenció de perfils de desprendiments, anàlisi, caracterització i mesura dels fragments sedimentats després dels trencaments.
- Estudi de les discontinuïtats en un massís rocós. Aplica- ció a una zona del parc d'Aigüestortes.

4. Cas del Castell de Mur: estudi d'un desprendiment recent en aquesta zona.

- Aplicació de la tecnologia descrita anteriorment, re- construcció del volum de roca caiguda, evolució geomor- fològica dels blocs i anàlisi d'estabilitat segons diferents paràmetres.

5.Cas del monestir de Piedra.

- Aplicació de la tecnologia descrita anteriorment per cal- cular els possibles riscos en aquesta zona, molt visitada pel seu bell paisatge.
- Definició de volums inestables.
- Simulacions de propagació de blocs si hi ha trenca- ments i possibles zones afectades.
- Quantificació del risc

CONFERÈNCIA

«EVOLUCIÓ DE L'AIGUA AL LLARG DE L'EM- BASSAMENT DE SAU: ALGUNS ELEMENTS DE LA SEVA GESTIÓ ECOSISTÈMICA»

El dissabte 23 de febrer, l'ecòleg Joan Armengol Bachero, professor del Departament d'Ecologia de la Facultat de Bi- ologia de la Universitat de Barcelona i investigador especia- lista en l'ecologia dels embassaments, ens oferí la cinquena conferència de curs, titulada «Evolució de l'aigua al llarg de l'embassament de Sau: alguns elements de la seva gestió ecosistèmica».

Inicià la intervenció definint un embassament com un eco- sistema nou, que s'origina a partir d'un ecosistema terrestre que evoluciona fins a un ecosistema aquàtic. Ressaltà l'interès per a l'ecologia de l'embassament de Sau i el fet de tenir dades científiques des de l'any 1964 fins a l'actualitat, la qual cosa ha possibilitat seguir-ne l'evolució. És l'embassament de tota la conca mediterrània que té la sèrie més llarga de dades, fet que permet fer una bona gestió ecosistèmica i a obtenir una millor qualitat de l'aigua per al consum humà. Destacà que en els últims anys s'obtenen moltíssimes dades per sen- sors, fins i tot minutals, però amb menys dades provinents dels mostreigs biològics.

Després d'aquesta introducció, desenvolupà els següents continguts:

1. Caracterització morfològica i funcional dels embassaments de Sau i de Susqueda.

- Descripció del congost del riu Ter com element morfològic determinant de les característiques ecològiques de l'embassament de Sau.
- Evolució de la situació dels punts de mostreig des de l'any 1964.
- Volum, longitud, profunditat màxima i temps de residència de l'aigua en els embassaments de Sau i de Susqueda. Especifica que el volum d'aigua potable que subministren en l'actualitat els embassaments del Ter és d'un promig 300 hm³/any.

2. Gestió de la qualitat de l'aigua en els embassaments. El cas de Sau.

El gruix de la seva intervenció va ser l'explicació de les tres accions necessàries per realitzar aquesta gestió:

- Reduir les aportacions de la conca que incrementen la quantitat de matèria orgànica, nutrients i contaminants que arriben a l'embassament

Presentà l'evolució dels balanços de massa del nitrogen inorgànic soluble i del fòsfor reactiu soluble des de l'any 1965 al 2004 i la repercussió que hi varen tenir les depuradores fisicoquímiques amb tractament terciari per eliminar el fòsfor i la implementació del tractament biològic.

També explicà els canvis de l'estat tròfic de Sau durant el període 1964-2004, posant èmfasi en l'evolució de les comunitats biològiques.

- Millorar els processos biològics que es produeixen in situ i que tendeixen a reduir la quantitat de matèria orgànica i nutrients que entren a l'embassament.

El professor ve fer una aproximació biològica i hidrodinàmica dels embassaments com a reactors químics a partir de l'evolució longitudinal de l'aigua, de l'aportació al riu de material orgànic i nutrients i dels gradients químics i tròfics.

- Fer una gestió de l'aigua que augmenti l'estabilitat tèrmica de la columna d'aigua i que permeti realitzar una selecció de l'aigua de millor qualitat que s'extraurà de l'embassament a partir de les fondàries de la seva.

L'embassament de Sau té tres sortides a les cotes: superior 414, intermèdia 399 i profunda 384.

Per realitzar aquesta gestió es necessari conèixer:

- El moviment del riu dins de l'embassament.
- Les temperatures mensuals promig a la superfície, al fons, i a l'entrada del riu Ter a Roda de Ter. El professor analitzà les dades del període 1964 al 1985.
- La circulació estival del Ter dins de l'embassament a partir de les dades de temperatura, conductivitat i oxigen.
- Patrons d'estratificació i de circulació del Ter a l'hivern, primavera i estiu/tardor.
- Relacions entre algunes propietats de l'aigua i mesures de perfils de velocitat de la seva velocitat.

3. Anàlisi de les comunitats aquàtiques de l'embassament.

Justificà que l'evolució de la composició de l'aigua superficial es controlada principalment per l'activitat biològica del plàncton a partir de l'estudi de:

- Autodepuració de l'aigua analitzant variables químiques des del riu a la presa.
- Bacterioplàncton i grups bacterívors.
- Producció bacteriana i bacterivoria per protozous.
- Activitat i biomassa del fitoplàncton.
- Abundància del zooplàncton.

4. Com a síntesi final, enuncia tres fets:

- A Sau, l'aigua de millor qualitat es selecciona a la torra de sortida i es enviada a Susqueda on el procés continua de forma similar.

- Els millors gradients ambientals es produeixen quan hi ha condicions estables en el flux d'aigua i en la concentració de nutrients que arriben a Sau.
- A partir de les premisses estudiades, es poden veure patrons d'estructura espacial força més complexos.

CONFERÈNCIA

Els impactes en la dinàmica marina

El dissabte 30 de març, la doctora Anna Sánchez Vidal, professora i investigadora del Departament de Dinàmica de la Terra i de l'Oceà de la Universitat de Barcelona, ens oferí la sisena conferència del curs, titulada «Els impactes en la dinàmica marina».

Inicià la intervenció amb la frase de D. W. Bennet: «La platja és un lloc on la sorra para un moment a descansar abans de continuar el seu viatge cap a una altra banda». Aquest dinamisme natural de la sorra de les platges queda modificat pels impactes en el litoral marí de determinades activitats humanes que dificulten o impedeixen el transport longitudinal de la sorra cap al sud-oest de la costa catalana. Desenvolupà l'exposició explicant la repercussió d'aquests impactes en el litoral del Maresme amb els continguts següents:

1. Explicació dels conceptes aplicats a una ona marina: alçària, longitud, freqüència i període.

La configuració d'una platja és en funció de la interacció i l'ajust entre la seva morfologia i els processos hidrodinàmics de les onades i els corrents generats pels vents (costa catalana).

2. Deriva litoral.

Desplaçament en ziga-zaga de la sorra, originat perquè l'onatge s'acosta a la platja amb un angle d'incidència determinat i el retorn és perpendicular a la costa.

3. Cel·la litoral del Maresme.

Se situa entre la Tordera i el Besòs i comprèn els ports espor-

Anna Sánchez, en el moment de rebre un obsequi de mans del director del curs, Salvador Sarquella (foto: Rosa Planella).

tius d'Arenys, Balís, Mataró, Premià de Mar i el Masnou, que vam visionar en cinc imatges actuals.

4. Evolució del port del Masnou.

Sánchez ens presentà imatges del port del Masnou dels anys 1956, 1973 (quan el construïren), 1975, 1977, 1986, 1993, 1996 i 2006. A partir d'aquestes imatges ens explicà l'evolució de la sorra a les zones nord i sud del port, condicionada per les noves construccions, que provocaren un creixement de la platja a la part nord del port i una erosió a la part sud. El 1986 es van fer les primeres regeneracions de la platja a la banda sud, que continuaren els anys següents.

5. Factors que determinen el transport longitudinal de la sorra.

A continuació explicà com es calcula la taxa de deriva continental per saber la quantitat de sorra que es mou i posteriorment la que s'ha de moure si es vol fer regeneració de la platja. Un dels factors importants per calcular-la és l'angle de trencament de l'ona respecte de la línia de platja. Com que la línia de la costa no té la mateixa orientació en diferents zones, la taxa varia.

L'altre factor important és l'onatge provocat pels temporals. Des del 1985 fins al 2012 es disposa d'una informació que ha subministrat una sèrie molt llarga d'onatges molt útil per conèixer l'evolució. Lamentablement, des del 2012 es va eliminar el programa de seguiment i no es tenen dades dels temporals recents.

6. Gestió de la problemàtica.

Sánchez indicà literalment que «els efectes dels temporals abans de la construcció dels ports eren d'anada i tornada. Durant un temporal, l'aigua s'enduia la sorra, però una vegada amainat el temporal, el mateix corrent de l'aigua tornava la sorra, amb la qual cosa les platges es mantien estables».

Analitzà notícies de premsa referents al Maresme sobre els efectes dels temporals i el cost de la regeneració de les platges. Presentà els efectes d'un temporal al port del Masnou, abans i després de produir-se.

La font de sediments ha disminuït moltíssim per la construcció d'embassaments en els rius, per la urbanització i impermeabilització de conques hidrogràfiques i per la construcció de ports, que han bloquejat la deriva continental. La gestió més eficaç seria eliminar els ports, però, evidentment, és massa radical. Comentà possibles solucions, entre les quals el bypass de sorra, d'una zona a una altra. Tot i ser una mesura que s'està aplicant, té efectes negatius especialment sobre les comunitats bentòniques. També explicà els possibles efectes del canvi climàtic en aquestes zones. La platja es convertirà en un producte de luxe perquè els costos per preservar-la seran molt alts. Durant les properes dècades, el balanç sedimentari continuarà negatiu i els problemes es mantindran. A curt termini serà necessària la protecció de les vies de transport i passeigs marítims, acompanyada d'una gestió dels recursos de sorra. L'objectiu futur per a les platges del Maresme no hauria de ser aconseguir una platja contínua, sinó una zonificació, amb diferents característiques, dels trams de costa.

7. Altres disbarats d'arreu del món.

Acabà la conferència explicant la construcció d'illes artificials de sorra a Palm Jumeirah i The World Islands, a Dubai (Emirats Àrabs Units). Aquestes estructures (187 m3 de sorra) han exhaurit les reserves de sorra de la zona, i n'han importat 250 milions de m3. Com a conseqüència d'aquests disbarats s'han originat molts de conflictes ambientals i socials, entre els quals el tràfic il·legal de sorra.

La seva frase final va ser: «La sorra és viva, ens afecta».

CONFERÈNCIA «LA GESTIÓ DEL MEDI AMBIENT»

El dissabte 6 d'abril, Carles Feo Quer, biòleg i tècnic de la Secció de Biodiversitat i Medi Natural dels Serveis Territorials de Girona (Departament de Territori i Sostenibilitat), ens oferí la setena i última conferència del curs, titulada «La gestió del medi ambient».

Abans de començar la conferència, però, es presentà el XXVI Col·loqui de Tardor del Centre d'Estudis Comarcals, dedicat al professor i investigador en ecologia reconegut internacionalment Ramon Margalef i López, en commemoració al centenari del seu naixement i en record a la gran contribució que va fer al coneixement de l'ecologia de l'Estany i el mestratge en la continuació d'estudis de la zona lacustre per molts científics deixebles seus.

Els continguts de la intervenció varen ser:

1. Justificació de la necessitat de realitzar una gestió tenint present el valor dels recursos, fent prevenció davant dels riscos i aturar i revertir els impactes.
2. Anàlisi de la dicotomia *coneixement i conservació dels espais* i justificació de la necessitat de gestionar, entre altres coses, per no perdre espais de valor. *Gestionar* representa un gran repte i costa fer-ho bé.

3. Exemplificació de la gestió geològica i biològica de l'exploració dels guixos de Beuda, del Massís de l'Ardenya i de les explotacions d'àrids de la conca del riu Fluvià.
4. Presentació dels diferents serveis ecosistèmics de la natura.
5. Anàlisi del període antropocè.
6. Comentaris sobre com es pot gestionar el medi natural i qui ho ha de fer.
7. Exemples de custòdia del territori i presentació de la Xarxa per a la Conservació de la Natura a Catalunya.
8. Legislació per la protecció del medi natural i del medi ambient. Actualment, els tècnics, els gestors i la ciutadania en general disposen de molta informació, catàlegs i normativa. Destacà un hipermapa que és un instrument corporatiu de la Generalitat de Catalunya per publicar la informació georeferenciada d'arreu de Catalunya, d'una forma integrada i sistemàtica.
9. Inventari d'espais d'interès geològic de Catalunya. Destacà l'interès informatiu que representa l'inventari, la terminologia utilitzada (geozona i geòtop) i els espais inclosos de la nostra comarca.
10. Inventari de zones humides. Presentà l'inventari de zones humides i les seves finalitats, i concretà les quatre fitxes que fan referència al Pla de l'Estany. A continuació va fer referència als elements sorgents de la conca hidrològica de la comarca que estan assenyalats en l'hipermapa.
11. Explicació de la batimetria de l'Estany, la geologia i hidrologia de la conca lacustre, les relacions entre els aqüífers de l'Alta Garrotxa i el Pla de l'Estany i els aspectes hidrològics i biològics significatius de la Platja d'Espolla.
12. Presentació del Tractat de Ramsar i la seva aplicació a l'estany de Banyoles. Destacà la importància ecològica de les zones humides.
13. Anàlisi de les figures de protecció dels espais naturals, el sistema d'espais protegits de Catalunya, els espais de protec-

ció especials i les figures de protecció al Pla de l'Estany.

14. Situació dels hàbitats d'interès comunitari, segons la Xarxa Natura 2000, a la comarca i a zones properes que s'han de conservar, i justificació de les àrees d'interès florístic i faunístic.

15. Importància de la ciència ciutadana (xarxa de naturalistes) en la gestió, en paral·lel als treballs i projectes encarregats per l'Administració. Possibles accions sobre espècies de fauna i flora i indrets d'interès que no estan en espais protegits o no estan catalogats.

16. Espais naturals gestionats al Pla de l'Estany: organismes i òrgans de gestió competents, aspectes de gestió, estatus de protecció (nacional i internacional) i competències dels diferents organismes que intervenen en la gestió.

17. Riscos ambientals i impactes a la zona lacustre de l'estany de Banyoles.

18. Presentació del Consorci de l'Estany i les seves activitats: bases legals, objectius, reglament d'activitats a l'Estany, infraestructures i serveis, anàlisi estadística de les activitats del període 2004–2014, gestió activa dels hàbitats, recuperació de zones humides, gestió de la vegetació helofítica, millores en canals i recs, projectes amb valor afegit, programes de gestió d'espècies, laboratori de cria de musclos de riu, gestió d'espècies exòtiques vegetals i animals, ús públic de la zona i difusió del coneixement ambiental,

19. Presentació de la figura de parc natural: concepte, necessitats de la implementació, activitats que s'hi poden fer, anàlisi dels motius pels quals no s'ha protegit l'Estany com a parc natural i comparació entre parc natural i espai d'interès natural respecte a la zona de Banyoles.

Acabà la conferència dient que a vegades no només calen criteris tècnics per gestionar, sinó que també s'ha de prioritzar el que cal gestionar i la necessitat de realitzar una educació ambiental per fer entendre la gestió que es porta a terme.

RESUM D'ACTIVITATS

CINC CÈNTIMS DE CREACIÓ LOCAL

Tots els dimarts del passat mes de febrer es va dur a terme, a l'Ateneu Bar de Banyoles, un cicle que amb el títol de «Cinc cèntims de creació local. Llegim Banyoles» tenia com a objectiu donar a conèixer autors, artistes i personatges vinculats a Banyoles i al Pla de l'Estany a partir de converses entre persones coneixedores de la seva tasca, ja fos per la seva formació o pels seus vincles personals, familiars o professionals.

En aquesta ocasió es van escollir quatre personatges representatius de les lletres banyolines: Jaume Farriol (Banyoles, 1932–2003), Pere Verdaguer (Banyoles, 1929–2017), Frederic Corominas (Banyoles, 1910–2014) i Lluís G. Constans (Banyoles, 1901–1955). Per parlar del primer vam comptar amb la presència de Núria Farriol, filla de l'escriptor i filòloga, i Joan Solana, professor i escriptor; en la de Verdaguer van participar Xavier Xargay, filòleg i professor, i Joan-Lluís Lluís, escriptor i periodista; en la de Corominas, van intervenir Jordi Galofré, escriptor i historiador, i Joan Olivas, escriptor i activista cultural, i finalment Àngel Vergés, folklorista i escriptor, i Miquel Aguirre, historiador i escriptor, ho van fer en la de Constans.

Aquesta activitat es va organitzar conjuntament amb la Biblioteca Comarcal del Pla de l'Estany, la Biblioteca Carles Fontserè, el Servei Comarcal de Català (CPNL) i l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany.

Joan Surroca, premi especial Entitats, acompanyat dels representants de les entitats organitzadores.

XVIII CONCURS DE FOTOGRAFIA DE LA NATURA

El passat 21 de maig es va reunir el jurat del XVIII Concurs de Fotografia de la Natura, organitzat pel Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, Limnos, el Museu Darder de Banyoles i la Universitat de Girona.

En total varen ser 133 les fotografies presentades i 47 els concursants. Finalment el primer

premi es va concedir a Armando González, amb la foto «Tempus Fugit-I». El premi especial Pla de l'Estany, es va declarar desert i en el seu lloc es va concedir un segon premi general, que fou per a Pablo Pérez, per l'obra «Erosión». I, finalment, el premi especial Entitats va recaure en Joan Surroca, per la fotografia «La roca impossible». Així mateix, el jurat va decidir atorgar una menció especial (sense dotació econòmica) a la fotografia «Vestigios I», de Felipe Tomás Jiménez, per les qualitats fotogràfiques.

L'entrega de premis es va dur a terme al Museu Darder el divendres 21 de juny.

I PREMI D'HUMANITATS JOAQUIM PALMADA I TEIXIDOR. 2019.

El divendres 31 de maig, a la sala d'actes del Museu Darder, es va

La guanyadora del concurs, Laura Gratacós, en el moment de rebre el seu premi de mans del president de l'entitat Joan Anton Abellán (foto: Elisenda Galceran).

oral dels seus treballs el mateix dia del lliurament de premis».

Els tres treballs finalistes varen ser «Para siempre. La historia del maestro Atenedoro Santos», de Berta Santos, «Emili Bruñol i Teixidor, desaparegut a la batalla de Belchite», de Laura Gratacós, i «El llegat de set dies d'agost. Banyoles abans i després dels Jocs Olímpics del 1992», de Berta Ribas.

lliurar el Premi Humanitats Joaquim Palmada i Teixidor, convocat pel Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, corresponent a l'edició de l'any 2019.

Hi van concórrer vuit treballs en representació dels tres instituts de batxillerat del Pla de l'Estany. D'aquests treballs, tres varen passar a la fase final, tal com dictaven les normes del premi: «El jurat haurà d'escollir els tres finalistes, que hauran de fer la presentació

Un cop fetes les presentacions orals, el jurat, que estava format per Toni Sellarès (coordinador), Teresa Sabrià (CECB), Jaume Colomer (CECB), Miquel Rustullet (CECB), Albert Bayot (INS Josep Brugulat), Guerau Palmada (INS Pla de l'Estany) i Xavier Xargay (INS Pere Alsius), es va retirar a deliberar.

Finalment, la guanyadora va ser Laura Gratacós, de l'Institut Pere Alsius, que va fer un elaborat treball d'investigació en diversos arxius de l'Estat, per aprofundir en els darrers dies en vida del soldat Emili Bruñol, ferit de mort en la batalla de Belchite, la família del qual no en va saber res més, tret d'un parell d'informes força contradictoris entre si.

Podeu trobar, en format digital, els treballs presentats a la nostra pàgina web o bé, en format paper, a la nostra biblioteca.

GRUP DE TREBALL I RECUPERACIÓ DEL PATRIMONI DEL PLA DE L'ESTANY

Diari de Girona del 22 d'abril de 2019

El Centre d'Estudis Comarcals i el Centre Excursionista de Banyoles van tornar a reprendre les accions de recuperació del patrimoni del Pla de l'Estany amb un dels seus projectes més ambiciosos: l'arranjament de l'ermita de Sant Miquel de Centeny, sobretot de l'interior. L'estructura exterior es trobava en bon estat de conservació, ja

que s'havia recuperat el teulat i l'Ajuntament d'Esponellà hi havia col·locat una porta de ferro. Per això, els esforços es van centrar en l'interior, concretament a recuperar la taula de l'antic altar, arranjant-ne

el paviment i conservar els bancs perimetrals de pedra del voltant.

Es va preveure que aquests treballs s'allargarien durant unes quinze setmanes. I és que, si bé les actuacions anteriors eren mensuals, per desenvolupar aquest projecte el grup de voluntaris hi va estar treballant setmanalment, cada dimarts de les nou del matí a dos quarts d'una del migdia. L'Ajuntament d'Esponellà i el Bisbat de Girona van finançar, a parts iguals, els 4.500 euros que costa el material.

A hores d'ara, s'hi han fet setze sortides i encara queda col·locar el paviment i fer l'arranjament exterior, una feina que es reprendrà passat l'estiu.

Un cop rehabilitada, està previst que pels volts de Sant Miquel, el 29 de setembre, s'hi pugui fer una petita celebració.

ALTRES

Miquel Noguera, alcalde de Banyoles, i Joan Anton Abellán, president del CECB, el dia de la signatura del conveni (foto: Silvia Godoy).

• **LLOTJA DE TINT.** El dilluns 29 d'abril del 2019, el Ple ordinari de l'Ajuntament de Banyoles va aprovar la cessió d'ús de diversos espais de la Llotja del Tint al Centre d'Estudis per un termini de cinquanta anys, amb el vot a favor dels grups municipals de Junts per Catalunya, Junts per Banyoles-ERC i ICV-IdB. Dies després, el dijous 9 de maig, l'alcalde de Banyoles, Miquel Noguera, i el president del Centre d'Estudis, Joan Anton Abellán, van signar el document adminis-

tratiu que validava aquesta cessió.

• **PRESENTACIÓ DEL LLIBRE CAMINANT PER L'ALTRA GARROTXA.** El passat 11 de gener, a la sala d'actes del Museu Darder, es va presentar el llibre *Caminant per l'altra Garrotxa*, del fotògraf garrotxí Esteve Serra, un acurat treball d'etnografia resultat d'un projecte fotogràfic que refà la ruta del llibre *Caminant per l'Alta Garrotxa*, publicat per Ramon Sala i Narcís Puigdevall l'any 1984. En aquest

nou treball, l'autor retrata els canvis que hi ha hagut en el territori i els nous personatges que l'habiten.

• **PRESENTACIÓ DELS RESULTATS DE LA PROSPECCIÓ GEOFÍSICA DE L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DELS TURERS.** El dijous 24 de gener, a la sala d'actes del Museu Darder de Banyoles, el professor Gerardo Boto va explicar els resultats de la prospecció geofísica amb georadar que es va fer al subsol de l'església de Santa Maria dels Turers el passat mes de novembre. L'estudi es va encarregar per esvair els dubtes que hi havia sobre la construcció del temple gòtic i l'església romànica prèvia, ja que no es té cap constància de com era l'anterior edifici. La prospecció, però, va acabar plantejant nous dubtes. L'estudi amb georadar va permetre determinar que la construcció antiga es troba a només 1,5 metres del subsol actual, però no es va poder determinar exactament el traçat dels antics murs. També es va observar l'antic absis situat a la capçalera de l'actual temple, però va sorprendre no trobar continuïtat després dels murs entre pilars.

• **PRESENTACIÓ DEL QUADERN NÚMERO 38.** El dijous 24 de gener, a la sala d'actes del Museu Darder de Banyoles, es va presentar un nou volum de la col·lecció «Quaderns». Aquest nou volum, que porta per títol *Arquitectura gòtica a les terres de Girona. La construcció de l'església de Santa Maria dels Turers de Banyoles*, va estar presentat per Pere Freixas i Jordi Galofré, com a coeditors d'aquesta nova publicació.

• **ASSISTÈNCIA AL RECERCAT.** Com ja va sent habitual en els darrers anys, el Centre d'Estudis va participar en l'edició del Recercat-2019, que enguany es va dur a terme els dies 3, 4 i 5 de maig a Cervera.

• **ARXIU COMARCAL DEL PLA DE L'ESTANY.** Fa uns anys que el Centre d'Estudis va dipositar a l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany més de vuit-centes fotografies en blanc i negre, fonamentalment d'entre els anys 1943-1975, fetes pels membres del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles per documentar la seva rellevant tasca d'estudi i preservació del patrimoni de l'actual comarca del Pla de l'Estany. Ara, després de digitalitzar-les, aquestes fotografies estan a l'abast de tothom i ja es poden consultar obertament per Internet des del web Arxius en Línia: <http://arxiusenlinia.cultura.gencat.cat>.

CURS 2019-20

PROPERES ACTIVITATS

CURS «ARTS I LLETRES»

Acabat el curs 2018–2019 dedicat a «Art i lletres al segle XX» amb gran èxit d'inscripcions i excel·lents conferències impartides per professorat especialitzat, aquesta tardor n'iniciarem un de nou, que hem anomenat «Arts i lletres», amb la intenció de continuar relacionant la literatura amb altres arts, sense circumscriure-les al segle XX.

Si en el curs anterior ens fixàvem sobretot en l'art plàstica, enguany relacionarem el llenguatge literari amb el musical. La música prendrà un relleu especial i pensem que serà molt enriquidora la connexió que s'establirà entre ambdues arts. A més, també ens adherim a la commemoració del centenari de l'escriptora Teresa Pàmies i hem programat una conferència conjuntament amb la Biblioteca Comarcal del Pla de l'Estanty.

- 27 de setembre de 2019: «La música en les arts plàstiques contemporànies». Conferenciant: Xavier Aballí i Sanmartí.
- 25 d'octubre de 2019: «La música en la gran novel·la europea». Conferenciant: Miquel Cuenca i Vallmajó.
- 29 de novembre de 2019: «Teresa Pàmies». Conferenciant: M. Àngels Cabré.
- 20 de desembre de 2019: «Entre la lletra i el so». Conferenciant: Ferran Gadea i Gambús.

CURS DE LITERATURA CATALANA 2019-2020

ART(S) I LLETRES

PROGRAMACIÓ DEL CURS

Les conferències tindran lloc un divendres de cada mes a les 19.30 h al Museu Darder.

- 27 de setembre de 2019: La música en les arts plàstiques contemporànies.**
Conferenciant: Xavier Aballí i Sanmartí
- 25 d'octubre de 2019: La música en la gran novel·la europea.**
Conferenciant: Miquel Cuenca i Vallmajó.
- 29 de novembre de 2019: Teresa Pàmies.**
Conferenciant: M. Àngels Cabré.
- 20 de desembre de 2019: Entre la lletra i el so.**
Conferenciant: Ferran Gadea i Gambús.
- 24 de gener de 2020: Homer a capella.**
Conferenciant: David Costa i Bosch.
- 28 de febrer de 2020: El pi ver de M. Antònia Salvà.**
Conferenciant: Josep Camprubí i Servitja.
- 20 de març de 2020: Salomé, del mite a l'art.**
Conferenciant: Josep Navarro i Santaclulàlia.
- 24 d'abril de 2020: Poesia i cançó.**
Conferenciant: Josep Navarro i Santaclulàlia.

Assistència gratuïta amb inscripció prèvia a cursartsilletes@comarcal.cat
Més informació a www.comarcalplaestany.cat

Si en el curs anterior ens fixàvem sobretot en l'art plàstic, enguany relacionarem el llenguatge literari amb el musical. La música prendrà un relleu especial i pensem que serà molt enriquidora la connexió que s'establirà entre ambdues "ARTS".

CANTE DE DISTINDIS COMARCALS

- 24 de gener de 2020: «Homer a capella». Conferenciant: David Costa i Bosch.
- 28 de febrer de 2020: «El pi ver de M. Antònia Salvà». Conferenciant: Albert Pons i Torres.
- 20 de març de 2020: «Salomé, del mite a l'art». Conferenciant: Josep Camprubí i Servitja.
- 24 d'abril de 2020: «Poesia i cançó». Conferenciant: Josep Navarro i Santaclulàlia.

Les conferències tindran lloc un divendres de cada mes, a les 19.30 h, al Museu Darder.

XVIII CICLE DE SORTIDES «CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY»

- 13 d'octubre, a Banyoles. Ruta del «Sol Ixent» de Banyoles.
- 10 de novembre, a Crespià. Ruta de les fonts.
- 8 de desembre, a Porqueres . Sant Patllari.
- 12 de gener, a Cornellà i Palol de Revardit. Bòbila d'Ermedàs.
- 9 de febrer, a Serinyà. Coves de Serinyà.
- 8 de març, a Vilademuls. Perles i Vilafreser.

NOU CICLE DE XERRADES. MIRAR LA PINTURA: SENTIR I ANALITZAR

Quan visitem una exposició, sempre hi ha algunes pintures que, en funció de la nostra sensibilitat, de seguida ens agraden molt més que les altres, perquè capten la nostra atenció, ens satisfan, ens impressionen, ens fan reflexionar, ens xoquen...

En la primera lectura d'una pintura, normalment no observem detingudament per separat les parts que la componen, sinó que la mirem en

la seva globalitat, en veiem el conjunt. Durant aquesta observació, l'obra pot captar la nostra atenció a través del tema, els elements visuals, els colors... Després de la primera lectura, un cop hem assimilat la pintura amb els sentits i l'hem observat globalment, tenim l'oportunitat de conèixer la pintura més enllà de l'experiència sensorial i global en una segona lectura, fixant la nostra atenció en les tècniques formals que han permès a l'artista crear l'interès que ens provoca l'obra.

En aquestes xerrades ens centrarem –principalment, però no exclusivament– en les tècniques formals relacionades amb la geometria.

En total seran cinc xerrades, amb contingut molt visual, a càrrec de Toni Sellarès.

- 29 d'octubre. Mirar amb els sentits oberts a les sensacions, emocions i sentiments. Mirar fixant la nostra atenció en les tècniques formals.
- 5 de novembre. Introducció a l'Anàlisi formal. L'estil. Elements i Principis de l'Art.
- 12 de novembre. L'Espai pictòric. L'Enquadrament. El Punt de vista i la Línia de Nivell de l'Ull. Formes Dibuixístiques o Pictòriques. Profunditat: sense Perspectiva.
- 26 de novembre. Profunditat: amb Perspectiva; per Capes o Contínua. Composició: Tancada o Oberta; Simètrica o Asimètrica.
- 3 de desembre. Composició: Estructura horitzontal, vertical, diagonal, triangular, circular,...; Centres d'Interès; Línies de Força.

Les xerrades es duran a terme a les 19.30 h, a la sala d'actes del Museu Darder de Banyoles. No calen coneixements previs específics per seguir-les.

XXVI COL·LOQUI DE TARDOR

Coincidint amb els actes que es realitzen a tot Catalunya en motiu del centenari del naixement del que fou precursor de l'ecologia al nostre país, el doctor Ramon Margalef, el Centre d'Estudis, juntament amb la Universitat de Girona, ha considerat dedicar-li el XXVI Col·loqui de Tardor d'enguany, que es durà a terme els dies 22, 23 i 24 de novembre. Per aquest motiu s'estan preparant tot un seguit de conferències que s'englobaran dins d'aquest col·loqui, que durà per títol «Ramon Margalef López (1919–2004). El científic impulsor de l'ecologia a l'estany de Banyoles».

CURS «EL NOSTRE PATRIMONI GEOLÒGIC»

- 21 de desembre: Geologia en imatges fotogràfiques. Conferenciant: Salvador Sarquella.
- 25 de gener: La mar de plàstics. Conferenciant: Anna Sánchez.
- 29 de febrer: Geologia de Montserrat. Conferenciant: Salvador Sarquella.

Les xerrades es duran a terme a les 19.00 h, a la sala d'actes del Museu Darder de Banyoles.

XIX CONCURS DE FOTOGRAFIA DE LA NATURA

El mateix dia de l'entrega de premis del XVIII Concurs de Fotografia de la Natura es va convocar el següent, que aquest cop tindrà com a temàtica «Rèptils i amfibis».

CINC CÈNTIMS DE CREACIÓ LOCAL

Juntament amb la Biblioteca Comarcal del Pla de l'Estany, i en col·laboració amb la Biblioteca Carles Fontserè, el Servei Comarcal de Català (CPNL) i l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany, estem treballant en una nova edició d'aquesta experiència començada el febrer passat i que

tan bona acollida va tenir. En aquesta nova edició ens centrarem en un altre grup de personatges comarcals il·lustres: els pintors, i per aquest motiu hem escollit noms com Manuel Pigem, Joan de Palau, Lluís Vilà i Lluís Güell.

COM FER-SE SOCI

Els únics requisits per ser soci del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles són ser major de setze anys i pagar la quota establerta.

Podeu fer la inscripció de diferents maneres:

- Personalment al Centre, a la plaça de la Font, núm. 11, de Banyoles, els dimarts i divendres de 09.30 h a 11.30 h.
- Per telèfon, al 972 57 23 61, en el mateix horari.
- Per correu electrònic, a **cecbanyoles@cecbanyoles.cat**, indicant el nom i un telèfon de contacte i ens posarem en contacte amb vosaltres, o bé directament des de la nostra pàgina web: **cecbanyoles.cat**.

La col·laboració econòmica és de 25€ l'any per al soci individual, 35€ per al familiar i 75€ per a les institucions.

SI VOLEU REBRE INFORMACIÓ PUNTUAL DE LES ACTIVITATS DEL CENTRE, envieu-nos un missatge de correu electrònic amb els vostres nom i cognoms a **cecbanyoles@cecbanyoles.cat**.

I també a

Plaça de la Font, 11 - 17820 **BANYOLES** - Tel. 972 57 23 61
cecbanyoles@cecbanyoles.cat - www.cecbanyoles.cat